

Programma 7 Landbouw en voedsel

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

De afgelopen periode kent een soortgelijk beeld als de eerste maanden van het jaar: de afgesproken prestaties zijn nagenoeg allemaal geleverd en tegelijkertijd blijven enkele doelstellingen achter. Dit zijn de doelstellingen op het gebied van biologische landbouw en eiwittransitie. In beide gevallen omdat andere, externe factoren van grotere invloed zijn dan onze inspanningen.

In het kader van de aangekondigde tussentijdse evaluatie van het Beleidskader Landbouw & Voedsel 2030 ([Statenmededeling](#)) worden gezien of beide doelstellingen alsnog kunnen worden gerealiseerd dan wel aanpassing behoeven.

Op 26 juni jl. heeft de minister van LNV zijn beleidsvoornemens op het gebied van landbouw, natuur en stikstof bekend gemaakt en begin juli heeft de staatssecretaris van LNV het convenant Gewasbescherming bekend gemaakt. Deze beleidsvoornemens en (hoofdpijnen)convenant zijn van grote invloed op de verdere ontwikkeling van de landbouw in Noord-Brabant. In de loop van de 2e helft van 2026 zal duidelijker worden hoe de uitwerking van het voorgenomen beleid moet worden gezien.

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van duurzame en circulaire landbouw

Indicatoren

- Stikstof- en fijnstof emissie veehouderij in Brabant

Streefwaarden	Nulmeting (2023)	Streefwaarde 2030
Geuremissie uit stallen o.b.v. vergunningen veehouderij	0,99 MouE/s	Significante afname
Ammoniakemissie uit stallen o.b.v. vergunningen veehouderij	15,2 kton/jaar	Significante afname
Totale fijnstofemissie uit stallen	1,5 kton/jaar	Significante afname

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er is een daling in alle drie de streefwaarden voor de vergunde stal emissie (milieu activiteit) van geur, 0,93 MouE/s, fijnstof 1,4 Kton en ammoniak 14,0 Kton. Er is geen significante daling in fijnstof te zien. Dat komt met name door het uitblijven van de invoer van extra landelijke reductie eisen voor fijnstof in de pluimveesector dat in 2023 was aangekondigd door het ministerie van I&W.

Wat gaan we daarvoor doen?

Opstellen plan van aanpak geuremissie en onderzoek naar aansluiten geuremissie landbouw en industrie

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Er wordt gewerkt aan een plan van aanpak industriële – agrarische geuremissie. Dit kost meer tijd dan verwacht door de complexiteit van het dossier. Het plan van aanpak wordt aan het einde van het jaar verwacht. Daarnaast werken we aan projecten met Wageningen UR en het Brabants Burgerplatform om geurhinder beter te begrijpen en aan te pakken, zowel technisch (in het C~air~Epig project) als maatschappelijk (Het Zo Kan Het Ook project). Omdat het Rijk nieuwe geurnormen aankondigt, zijn deze inzichten cruciaal voor een goed onderbouwd plan van aanpak.

Stimuleren van projecten/activiteiten ter vermindering van ammoniakemissies uit stallen (aantal: 4)

De projecten die zijn gesubsidieerd via de 'praktijkaanpak', tegenwoordig ook wel aangeduid als 'leertuin', bevinden zich momenteel in de uitvoeringsfase. Dit betekent dat er vier projecten actief zijn, waarbij de reductie van ammoniakemissies uit stallen een centraal en essentieel onderdeel vormt. Het project 'Continue meten' nadert inmiddels de afronding (31-12-2026) en heeft waardevolle inzichten opgeleverd in de vorming en dynamiek van ammoniakemissies binnen stalsystemen. Deze inzichten worden meegenomen in het nieuwe project 'Vamos', dat zich momenteel in de opstartfase bevindt. Binnen dit project worden voer- en managementmaatregelen gevalideerd, waarbij als uitgangspunt geldt dat bij inschrijving een minimale ammoniakreductie van 20% uit stallen wordt gevraagd. Daarnaast worden actief gesprekken gevoerd met ontwikkelaars van emissiearme stalsystemen. Het doel hiervan is om nieuwe projecten te initiëren, deze partijen te activeren en motiveren, en hen te informeren over de wijze waarop hun systemen kunnen worden opgenomen op de zogenoemde 'menukaart'. Tot slot speelt de Taskforce Toekomstbestendige Stallen – een samenwerkingsverband tussen de provincie Noord-Brabant, ZLTO, BAJK en FME – een belangrijke rol in het stimuleren van stalinnovaties. Dit doen zij onder meer door het verstrekken van innovatievouchers, gericht op de ondersteuning van innovatieve stalconcepten die emissies integraal en zoveel mogelijk bij de bron aanpakken.

Kwaliteit (indicator)

Uitvoeren maatregelen schone luchtakkoord ter vermindering van de fijnstof emissie

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het project "goed benutten biologische combiluchtwassers in de varkenshouderij" heeft al effecten gehad op Rijk's beleid en wordt actief gebruikt bij toezichthouders. In Q4 komt een mededeling richting de staten hierover.

Uitvoeren actieplan gewasbeschermingsmiddelen

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen is nog niet vastgesteld door GS. De verwachting is dit tweede helft van 2026 vastgesteld wordt. Na de vaststelling wordt een uitvoeringsplan/projectplan uitgewerkt. Lopende projecten en voorbereidende gesprekken gerelateerd aan uitvoeringslijnen vinden daarop

voortuitlopend plaats.

Actualiseren regelgeving aangaande duurzame land- en tuinbouw en gezondheid

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Er is een start gemaakt met de interne evaluatie van al het provinciaal beleid dat te maken heeft met landbouw. Streven is om dit in eind 2026/ begin 2027 afgerond te hebben.

Wat willen we bereiken?**Stimuleren van economisch toonaangevende landbouw- en voedselsector**

	Nulmeting (2023)	Streefwaarde 2030
% plantaardige eiwitten in consumptiepatroon	40%	60%
Areaal peulvruchten in ha	445 ha	4750 ha

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

De voortgang richting de 50:50-doelstelling voor 2030 lijkt vooralsnog te stagneren, waarbij traditionele eiwitbronnen dominant blijven. Voor dierlijke eiwitten betreft dit met name vlees en gevogelte. Het areaal peulvruchten blijft beperkt. In 2025 is het areaal licht toegenomen, van 461 hectare in 2024 naar 488 hectare in 2025, waarvan een deel bestemd is voor diervoeder. Tegelijkertijd experimenteren agrariërs op projectbasis met nieuwe gewassen, zoals lupine en oude bonenrassen. De teelt van quinoa in Noord-Brabant is de afgelopen jaren zichtbaar in opkomst, maar bevindt zich nog op relatief kleine schaal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bijdrage leveren aan innovatieve projecten per jaar via Landbouw Innovatie Brabant (LIB) (aantal: 30)

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

In 2026 is vooralsnog een bijdrage geleverd aan 26 projecten (peildatum 1 juli 2026).

Uitvoeren van een actiepakket binnen landelijk programma Bean Deal gericht op meer teelt en consumptie van plantaardige eiwitten

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Vanuit het programma Plant Protein Forward, voortgekomen uit de Bean Deal, is in het eerste kwartaal van 2026 een succesvolle keten voor quinoa opgezet. Dit heeft geleid tot uitbreiding van de teelt en tot nieuwe producten, die via de retail aan consumenten worden aangeboden. In het tweede kwartaal van 2026 is bovendien gestart met de ontwikkeling van een keten voor boekweit. Dit gewas biedt volop mogelijkheden voor toepassingen zoals bierbrouwen, pannenkoeken en bakmeel.

Ondersteunen van netwerkorganisaties in de eiwittransitie**Kwaliteit (indicator)****Kwaliteit (toelichting)**

Voor 2026 worden netwerkorganisaties zoals The Protein Community, The Protein Alliance en BEANMEAL ondersteund. In het eerste kwartaal heeft dit geresulteerd in toegang tot diverse bijeenkomsten voor het Brabantse eiwittransitienetwerk, waar deelnemers konden netwerken en hun positionering verder hebben versterkt.

Bijdrage leveren aan de Agroproeftuin Noordoost Brabant**Kwaliteit (indicator)****Kwaliteit (toelichting)**

In 2026 is zowel bijgedragen aan de basisfinanciering van Agroproeftuin Noordoost Brabant, is de betreffende 30 ha. grond beschikbaar gesteld en wordt deelgenomen aan de stuurgroepbijeenkomsten. Verder wordt de proeftuin via (samenwerkings)projecten inhoudelijk verbonden aan de proeftuin Vredepeel en Boerderij van de Toekomst/vd Borne Campus in Reusel.

Wat willen we bereiken?**Stimuleren van Natuur- en landschapsinclusieve landbouw**

	Nulmeting (2023)	Streefwaarde 203
Toename aantal natuurinclusieve boeren	150	500
Areaal biologische landbouw in % van totaal	3,2	15
Bijdrage Brabantse Landbouw aan doelen van bodem en waterkwaliteit	Bijdrage leveren	

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

- In 2024 waren volgens het CBS er ruim 1.700 melkveebedrijven in onze provincie. 499 daarvan doen mee aan de Brabantse Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij (BBM). Op basis van de meest actuele data (kalenderjaar 2024) voldoet 3,2 % aan alle criteria voor Natuurinclusieve Landbouw niveau 1a, 2,4 % voldoen aan niveau 2 en 0,2 % aan niveau 3. Door verschillen in definities is het nog niet mogelijk om aan te geven hoeveel bedrijven voldoen aan niveau 1b. We hebben nog geen informatie van akkerbouw- en andere agrarische bedrijven.
- De laatste meting op provinciaal niveau laat een lichte stijging van de biologische landbouw zien, het doel van 15 % in 2030 lijkt niet meer realistisch. De verwachte versnellingsaanpak van LVVN gaat mogelijk bijdragen aan het doelbereik.
- Natuurinclusieve en biologische bedrijven dragen door een duurzame en veelal extensievere bedrijfsvoering bij aan doelen t.a.v. bodem en waterkwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ondersteunen van agrariërs die Natuurinclusief willen (gaan) ondernemen met coaching en via de regeling “Grondfonds Natuurinclusieve Landbouw”

Streefwaarden	2024	2027
Ondersteunende agrariërs	85	350 totaal

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

In totaal 216 ondernemers zijn of worden door coaches begeleid bij hun omschakeling naar natuurinclusief. 132 ondernemers hebben een subsidie ontvangen voor het opstellen van een Natuurinclusief businessplan. Alle businessplannen zijn inmiddels gereed gemeld. En er zijn 17 grondtransacties bij 14 ondernemers afgerond i.h.k.v. de regeling grond voor natuurinclusieve landbouw. We hebben u in juni breder geïnformeerd met [statenmedeling](#) [statenmededeling](#) [\[AM1\]](#) [\[MB2\]](#) over de voortgang in onze aanpak ter bevordering van natuurinclusieve landbouw. [Statenmededeling](#)

Ondersteunen van boeren bij omschakelen naar biologisch**Kwaliteit (indicator)****Kwaliteit (toelichting)**

De vraag naar ondersteuning bij omschakeling groeit gestaag, conform ambitie. We bieden als provincie de mogelijkheid aan om met een deskundige adviesgesprekken te voeren en bij voldoende vraag worden ook groepsbijeenkomsten georganiseerd om leerervaringen uit te wisselen.

Stimuleren van activiteiten in regionale netwerken om de biologische afzet te vergroten**Kwaliteit (indicator)**

Kwaliteit (toelichting)

Het ministerie van LVVN heeft in februari 2026 een landelijke subsidieregeling voor het vergroten van de afzet van biologische producten opengesteld. Er zijn meerdere Brabantse projecten ingediend. Door ophoging van het budget kunnen naar verwachting alle Brabantse aanvragen worden gehonoreerd.

Aanpassen verpachtingsvoorwaarden provinciale gronden t.a.v. het beëindigen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op een deel van de provinciale pachtgronden (natuurpacht en duurzame pacht) is het niet toegestaan om kunstmest en gewasbeschermingsmiddelen te gebruiken. Vanaf 2027 het gebruik hiervan verboden op alle pachtgronden van de provincie.

Uitvoeren beleidsregels grond voor extensivering en grond voor natuurinclusieve landbouw

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Grondregeling natuurinclusieve landbouw

U bent in juni middels een [Statenmededeling](#) geïnformeerd over deze grondregeling. We willen het budget ophogen. En in het najaar van 2026 willen we de NIL-niveaus voor melkveehouderij opnemen in de regeling. Ook onderzoeken we uitbreiding van de regeling naar akkerbouw. Voor deze grondregeling zijn 17 aanvragen geheel afgerond. Bij 3 aanvragen loopt het aankoopproces nog en bij 6 aanvragen is een positief advies gegeven op de voortoets en is nog geen definitief verzoek ingediend. Als de lopende zaken doorgaan dan is van de beschikbare € 30 mln. nog maar € 5,2 mln. beschikbaar. We stellen daarom bij deze Burap voor omgaan daarom in 2026 het budget voor de regeling op te hogen met € 30 mln. (zie Statenvoorstel bij Burap).

Grondregeling extensivering

Voor de grondregeling extensivering (voorheen grondregeling voor graasdierhouderij) zijn er 9 aanvragen. Voor 6 aanvragen zijn de taxaties afgerond en de overeenkomsten afgesloten en voor 3 aanvragen loopt dit proces nog. Met de 6 afgeronde aanvragen is er op een areaal van in totaal 26 ha een overeenkomst afgesloten voor deze grondregeling.

Ontwikkelen en uitvoeren overgangsgebiedenbeleid

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In het kader van de Aanpak Landelijk Gebied is –samen met de gebiedspartners- een aantal projecten voorbereid en in uitvoering. In deze projecten wordt gewerkt aan natuur- en watersysteemherstelmaatregelen en het sterk verminderen van drukfactoren zoals de emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Wat willen we bereiken?

Versterken gemeenschapsinclusief

Indicator:

2-jaarlijkse kwalitatieve rapportage (1ste in 2025) over de ontwikkeling van het onderling begrip tussen boeren-burgers en overheden

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Met PON Telos is een methode ontwikkeld waarmee een tweejaarlijks te herhalen onderzoek wordt uitgevoerd onder boeren, burgers en gemeenteambtenaren. Het eerste onderzoek is beoogd eind 2026 of begin 2027 gereed zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gezamenlijk met Vereniging Brabants Agrarisch Jongeren Kontakt (BAJK) uitvoeren van het actieplan jonge boeren

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Samen met het BAJK worden de acties uit het actieplan jonge boeren opgepakt en uitgevoerd. In 2026 is het gehele actieplan in samenwerking met het BAJK geactualiseerd. Eén van de acties is de subsidieaanvraag voor de professionalisering van het BAJK. Dit is afgerond.

Uitvoeren van activiteiten op het gebied van ontwikkeling van kennis, vaardigheden, voedsel educatie en onderwijsvernieuwing (aantal: 5)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het schooljaar 2025-2026 hebben wij een bijdrage geleverd aan meer dan 10 onderwijstrajecten binnen zowel het groene onderwijs (HAS green academy, Curio en Yuverta) als bij andere onderwijsinstellingen (zoals Avans). We zijn daarnaast nauw betrokken geweest bij het versterken van het landbouw- en voedselkennisnetwerk (o.a. via deelname aan een aantal onderzoekstrajecten van HAS green academy) en het onderwijsvernieuwingprogramma Beet! In het kader van de regiodeals West Brabant en Noordoost Brabant zijn wij partner bij twee voedseleducatieprojecten (respectievelijk 'Weet wat je Eet' en 'Voedselwijs voortgezet onderwijs'). Daarnaast zijn wij vanuit de regiodeal Noordoost Brabant partner van het talent- en startupprogramma 'JUMP'.

Door het eindigen van de Embassy of Food tijdens de Dutch Design Week en de terugtrekking van Rabobank en Ministerie van BiZa als partners hebben we alternatieve ontwerptrajecten opgestart op het snijvlak van boer en burger. Deze zullen najaar 2026 van start gaan. Dit najaar zijn we weer partner van de Week van ons Eten en wordt de derde agrifoodpluim uitgereikt door de gedeputeerde.

Opstellen plan van aanpak Vitaal Platteland

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Gedeputeerde staten hebben een inventarisatie en analyse laten maken van de belangrijkste knelpunten en mogelijke oplossingen voor een vitaal platteland. De provincie zet al op veel thema's die in de inventarisatie en analyse naar boven komen in en ziet kansen om de samenhang tussen beleidsterreinen en de samenwerking met gemeenten verder te versterken. In september heeft u hierover een [Statenmededeling](#) ontvangen.

Ontwikkelingen en onzekerheden

Voor verschillende projecten met externen (subsidies en opdrachten) is het lastig om de uitgaven precies te ramen. De afhankelijkheid van derde partijen is hier groot. Bij een aantal projecten gaat het om relatief grote bedragen, waardoor het verlenen van een subsidie of opdracht in het huidige of het volgende jaar groot verschil kan maken voor de realisatie. Deze onzekerheden spelen bijvoorbeeld bij de cofinanciering van de regiodeals, de cofinanciering van de experimenteerlocaties Zuid Oostelijk Zand, projecten actieplan gewasbeschermingsmiddelen, kennisnetwerk veehouderij en humane gezondheid, Brabants Bodem en Innovatieve Stalsystemen”.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000			
7. Landbouw en voedsel	Begroting t/m wijz. 3	Wijziging 4	Begroting t/m wijz. 4
Lasten	30.286	1.606	31.891
Baten	18.232	397	18.629
Saldo baten en lasten	12.054 N	1.209 N	13.263 N